



MONITOR GOSPODARCZY INSTYTUTU ZACHODNIEGO

8/2024
06.11.2024

*Redakcja:
dr Piotr Andrzejewski*



SYTUACJA EKONOMICZNA W NIEMCZECH – lipiec-sierpień 2024 r.

Okres letni w niemieckiej gospodarce charakteryzował się zauważalnym pogorszeniem nastrojów zarówno w przemyśle, jak i usługach. Co więcej, Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu przestało oczekiwać odbicia w drugiej połowie 2024 r. Zamówienia w przemyśle zanotowały znaczący spadek w sierpniu o -5,8%. Wzrosła natomiast sprzedaż detaliczna (1,5% w lipcu i 1,6% w sierpniu). Duży wzrost wykazała także sprzedaż internetowa (10,6% w ujęciu rocznym). Liczba rejestracji nowych samochodów wzrosła o 4,5% w sierpniu w ujęciu miesięcznym, choć w perspektywie trzymiesięcznej sprzedaż samochodów spadła o 2,3%. Mieszane sygnały płynące ze wskaźników konsumpcji prywatnej zostały ocenione jako stabilizacja poziomu konsumpcji. Inflacja wykazała tendencję spadkową: 2,3% w lipcu i 1,9% w sierpniu. Okres letni to także wzrost niewypłacalności firm o 17,2% (w ujęciu rocznym wzrost ten wyniósł aż 22,1%). W porównaniu do 2019 r. liczba bezrobotnych wzrosła o 0,5 mln do 2,81 mln osób.

→ [Die wirtschaftliche Lage in Deutschland im Oktober 2024](#)

ANALIZY

🕒 RAPORT KOMISJI DS. MONOPOLI

Komisja ds. Monopoli przedstawiła 1.07.2024 r. swój raport główny dla Ministerstwa Gospodarki i Ochrony Klimatu pt. „Konkurencja 2024”. Raport podkreśla kilka zagadnień, które są w ocenie ekspertów kluczowe dla wzmocnienia konkurencji w Niemczech. W szczególności Komisja skupiła się na trzech aspektach. Po pierwsze, sektor ciepłowniczy w Niemczech wymaga działań ograniczających wysokość cen. Eksperti twierdzą, że dostawy ciepła z sieci ciepłowniczych będą mieć w Niemczech coraz większe znaczenie. Alternatywne technologie grzewcze takie jak pompy ciepła (pomimo ich rosnącej popularności na rynku) nie mogą odgrywać roli uniwersalnej i nie wszędzie jest możliwe ich zastosowanie. W ocenie dokumentu istnieje duże ryzyko, że aktualne pozycje monopolistyczne dostawców ciepła będą się umacniać, co doprowadzi do zawyżenia cen. Niewykluczone, że proces ten osłabi akceptację niemieckiego społeczeństwa dla transformacji systemów grzewczych. Komisja ds. Monopoli sugeruje wprowadzenie rynkowego limitu cen, by umożliwić konsumentom końcowym większy wybór dostawcy bez zwiększania obciążeń biurokratycznych.

Drugim tematem uznanym w raporcie za kluczowy jest łańcuch dostaw żywności. W swojej analizie koncentracji rynku Komisja stwierdziła niekorzystne zmiany w łańcuchach dostaw żywności od 2007 r. Sposób kształtowania się cen i kosztów ma pokazywać, że producenci osiągają coraz mniejsze marże, a wielkie sieci sprzedażowe zyskują zbyt silną pozycję negocjacyjną. Raport zauważa ponadto, że środki prawne wprowadzone w ostatnich latach w Niemczech w celu

wzmocnienia pozycji producentów nie przyniosły trwałego skutku. Komisja ds. Monopoli planuje bardziej szczegółowo zbadać przyczyny takiego rozwoju sytuacji i ocenić opcje ukierunkowanej interwencji. Ponadto raport odradza krótkoterminowe nowelizowanie ustawy o organizacji rolniczej i łańcuchach dostaw bez bardziej szczegółowej analizy, ponieważ środki te mogą być potencjalnie nieskuteczne lub nawet szkodliwe.

Trzecim najbardziej palącym tematem raportu jest ocena systemu kolejowego w Niemczech. W ocenie Komisji dotychczasowe działania mające doprowadzić do poprawy jakości systemu kolejowego są niewystarczające. Krytycznie zostały ocenione połączenia spółek infrastrukturalnych w DB InfraGO AG. Ponadto jako niewłaściwe zostały ocenione projekty planistyczne w ramach programu „Infraplan”. Zaleceniem Komisji jest, by wydawane środki bardziej odpowiadały rynkowemu zapotrzebowaniu użytkowników kolei. W tym celu eksperci postulują wdrożenie szerokiego programu konsultacji publicznych i badań natężenia ruchu, punktualności (zwłaszcza w przewozach pasażerskich) oraz ustalenie priorytetów w przewozach kolejowych. „Sukces jest możliwy tylko przy konsekwentnym zorientowaniu na klienta” – stwierdził przewodniczący Komisji prof. Jürgen Kühling. W raporcie wskazuje się także, że należy wyznaczyć jasne cele dla spółki DB InfraGO AG, które powinny być skrupulatnie weryfikowane przez ustawodawcę podczas aktualizacji planów infrastrukturalnych. Dodatkowo Komisja zaleca powiązanie wynagrodzeń zarządu kolei z realizacją wyznaczonych celów oraz ze wskaźnikami zadowolenia klientów.

→ [Monopolkommission, Hauptgutachten XXV: Wettbewerb 2024](#)

WIADOMOŚCI

🕒 Nałożenie ceł na pozaeuropejskie samochody

Jedną z najbardziej dyskutowanych kwestii w Niemczech w ostatnich miesiącach jest nałożenie przez KE ceł na import samochodów wyprodukowanych poza Europą. Niemieckie Stowarzyszenie Przemysłu Motoryzacyjnego (VDA) uważa, że unijne cła nie są właściwym środkiem ochrony niemieckich producentów przed nieuczciwymi praktykami. Z punktu widzenia stowarzyszenia cła „szkodzą zarówno europejskim konsumentom, jak i europejskim firmom” i „spowodują, że samochody elektryczne będą droższe na rynku europejskim lub sprawią, że w ogóle nie pojawią się one na rynku”. W ocenie VDA nałożenie ceł wzmocni stagnację w rozwoju elektromobilności. VDA uważa, że cła „nie tylko uderzą w interes europejskich konsumentów, ale także nie są zgodne z celami Zielonego Ładu”.

Jednakże zaniepokojenie VDA wprowadzeniem ceł lepiej tłumaczy realne ryzyko eskalacji konfliktu handlowego z Chinami. VDA obawia się „nieobliczalnych szkód” dla niemieckiego przemysłu motoryzacyjnego. W ocenie stowarzyszenia podwyżka chińskich ceł importowych na pojazdy z silnikami o pojemności powyżej 2,5 litra uderzy najmocniej w niemieckich producentów. Ponadto chiński rząd może również utrudnić życie producentom samochodów, wprowadzając na przykład

ograniczenia eksportowe dotyczące technologii akumulatorów lub surowców. „Naszą największą piętą achillesową jest to, że nie zmapowaliśmy całego łańcucha wartości elektromobilności ani w Niemczech, ani w Europie” – ostrzega główny lobbysta Volkswagena Thomas Steg. Jest on przekonany, że w ciągu najbliższych pięciu lat Europa zdoła osiągnąć szybszy postęp w zakresie e-mobilności jedynie „dzięki selektywnej współpracy z Chińczykami”. Steg wyraził nadzieję, że „Chińczycy nie będą chcieli zniszczyć swoich stosunków z Europą po tym, jak Stany Zjednoczone praktycznie zamkną rynek chińskich pojazdów poprzez własne cła ochronne”. W jego ocenie agresywna postawa USA może osłabić „zemstę Pekinu” na UE za wprowadzenie ceł. Co ciekawe, VDA nie widzi zagrożenia „zalewania rynku europejskiego elektrycznymi samochodami z Chin” i oczekuje, że ich udział ukształtuje się w przedziale 5-10%.

→ [Suddeutsche Zeitung, Die EU-Kommission macht Ernst](#)

🕒 **Barometr Handelsblatt**

Instytutu Badawczy Handelsblatt (HRI) na zlecenie Niemieckiego Związku Handlowego (HDE) opublikował w lipcu 2024 r. barometr nastrojów konsumenckich. W badaniu wzięło udział 1600 gospodarstw domowych. W porównaniu z poprzednimi miesiącami znacząco spadły oczekiwania dotyczące zarówno rozwoju gospodarki, jak i dochodów indywidualnych. Natomiast skłonność do oszczędzania pozostała na niezmiennym (i wysokim) poziomie 14,9%. Przed pandemią wskaźnik oszczędzania wynosił poniżej 10%. Jak zauważa Handelsblatt, im większa skłonność do oszczędzania, tym mniejsza dostępność środków na krótkotrwałą konsumpcję, co przekłada się na pogarszające się nastroje w handlu detalicznym. Nie dziwi więc, że oczekiwania tego sektora także uległy pogorszeniu. Jest to szczególnie dostrzegalne u detalistów odzieżowych, rowerowych oraz sklepów z artykułami wyposażenia wnętrz. Sytuację skomentował główny ekonomista Creditreform Patrik-Ludwig Hantzsch, który ostrzegał, że „niewypłacalność w Niemczech osiągnęła najwyższy poziom od prawie dziesięciu lat”. Dodał też, że „stabilność przedsiębiorstw w Niemczech jest obecnie bardziej niepewna”. Z kolei dyrektor generalna Federalnej Agencji Zatrudnienia (BA) Andrea Nahles stwierdziła, że firmy „coraz niechętniej szukają nowych pracowników”.

→ [Handelsblatt, Miese Stimmung – Verbraucher hoffen nicht mehr auf Aufschwung](#)

🕒 **Potrzeba pro wzrostowej polityki gospodarczej**

Ekonomiści i stowarzyszenia przedsiębiorców od dłuższego czasu wzywają rząd federalny do przeprowadzenia reform strukturalnych, które miałyby poprawić warunki lokalizacyjne firm. Przed wszystkim zauważono potrzebę zmniejszenia obciążeń podatkowych, zapewnienia bezpiecznych dostaw energii oraz wprowadzenia ułatwień w zakresie pozyskiwania wykwalifikowanej siły roboczej. Już wiosną 2024 r. minister gospodarki Robert Habeck (Zieloni) i minister finansów Christian Lindner (FDP) rozpoczęli prace nad pakietem na rzecz wzrostu. Równoległe do prowadzonych negocjacji

budżetowych z kanclerzem Olafem Scholzem (SPD) uzgodniono w lipcu podjęcie inicjatywy mającej pobudzić wzrost gospodarczy. Christian Lindner uważa, że realizacja przyszłego budżetu federalnego będzie możliwa tylko w sytuacji, gdy uda się pobudzić wzrost gospodarczy. Według Niemieckiego Instytutu Gospodarczego (DIW) pro wzrostowa inicjatywa mogłaby skutkować wzrostem gospodarczym większym o 0,9% do 2028 r. Sam minister Habeck uważa, że inicjatywa rządu może doprowadzić do 0,5% dodatkowego wzrostu już w 2025 r. (czyli *de facto* podwoić wzrost). Jednakże zdecydowana większość ekonomistów uważa, iż takie przewidywania są zbyt daleko idące. Pakiet został oceniony jako dobry pierwszy krok, ale krok niewystarczający.

Sam dokument zawiera takie propozycje jak objęcie ulgami podatkowymi pracy w nadgodzinach. Dodatkowe ulgi podatkowe przez pierwsze trzy lata pobytu mają z kolei zachęcić wysoko wykwalifikowanych pracowników do przyjazdu do Niemiec. Koalicja rządząca zamierza także zahamować dalszy wzrost podatku dochodowego oraz podwyższyć zasiłki na dzieci. W celu pobudzenia inwestycji prywatnych zaproponowano przyspieszoną amortyzację inwestycji. Ponadto państwowy bank rozwoju KfW ma oferować małym i średnim przedsiębiorcom niskooprocentowane pożyczki, jak i zwiększyć zakres gwarancji środków przeznaczonych na inwestycje.

→ [Handelsblatt, Standortpaket der Regierung könnte Wachstum 2025 verdoppeln](#)

KALENDARIUM

DATA	MIEJSCE	WYDARZENIE
01.07.2024	Berlin	W Federalnym Ministerstwie Gospodarki i Ochrony Klimatu odbyło się XXV posiedzenie Komisji ds. Monopoli. Raport główny zatytułowany „Konkurencja 2024” został przekazany na ręce sekretarza stanu Michaela Kellnera.
01.07.2024	Lipsk	Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu ogłosiło przekazanie kwoty 70 mln euro dla rafinerii Mitteldeutschland Leuna TotalEnergies, która ma ją wykorzystać na budowę instalacji przekazującej ciepło odpadowe do podgrzewania wody w sieci ciepłowniczej w Lipsku.
03.07.2024	Berlin	Minister gospodarki Robert Habeck wraz z ministrem transportu Volkerem Wissingiem, operatorami sieci i stowarzyszeniem branżowym BDEW przedstawili program „Power to the Road” mający na celu budowę 350 stacji szybkiego ładowania pojazdów ciężarowych na niemieckich autostradach.
03.07.2024	Berlin	Pod wspólnym kierownictwem Federalnego Ministerstwa Gospodarki oraz Federalnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych przygotowano raport o jakości życia we wszystkich 400 powiatach i miastach w Niemczech.

05.07.2024	Berlin	Rada Federalna zatwierdziła pierwszą od 25 lat nowelizację prawa pocztowego, która wprowadza m.in. możliwość większej konkurencji na niemieckim rynku przesyłek.
05.07.2024	Berlin	Rząd federalny przedstawił raport półroczny dotyczący eksportu uzbrojenia. Wydano zezwolenia na eksport sprzętu o wartości 7,6 mld euro, z czego 64% dotyczyło wsparcia Ukrainy.
05.07.2024	Berlin	Rada Naukowa przy Federalnym Ministerstwie Gospodarki i Ochrony Klimatu opublikowała raport pt. „Prawo antymonopolowe i zrównoważony rozwój”.
08.07.2024	Monachium	Ministerstwo Gospodarki poprzez fundusz DeepTech & Climate Fonds prześle 10 mln euro na budowę komputera kwantowego dla start-upu utworzonego przy Instytucie Optyki Kwantowej Maxa Plancka.
09.07.2024	Frankfurt nad Menem	Minister Robert Habeck wziął udział w pierwszej konferencji rynku kapitałowego poświęconej transformacji energetycznej w Niemczech. W wydarzeniu uczestniczyło ok. 150 inwestorów finansujących zieloną transformację.
11.07.2024	Berlin	Minister Robert Habeck ogłosił wyniki pierwszej rundy przetargów na import zielonego wodoru w ramach programu H2Global: w latach 2027–2033. Niemcy mają importować 259 000 ton zielonego amoniaku, czyli 10% rocznej produkcji amoniaku w Niemczech.
15.07.2024	Berlin	Rząd federalny ogłosił akceptację 23 projektów należących do tzw. trzeciej fali Hy2Infra projektu IPCEI Hydrogen. Łączna kwota inwestycji ma wynieść 7,9 mld euro, z czego 4,6 mld euro pochodzących będzie ze środków publicznych, a pozostałe 3,3 mld euro ze środków firm.
16.07.2024	Reggio Calabria	Minister Robert Habeck wziął udział w spotkaniu ministrów handlu państw G7. Dyskusja dotyczyła odporności łańcuchów dostaw, kwestii równych warunków działania w handlu światowym i reformy WTO. W spotkaniu uczestniczyli też przedstawiciele Brazylii, Indii, Turcji i Wietnamu.
23.07.2024	Berlin	Operatorzy systemów przesyłowych złożyli do Federalnej Agencji Sieci wspólny wniosek na budowę rdzeniowej sieci wodorowej.
24.07.2024	Berlin	Rząd federalny przyjął projekt ustawy wdrażającej unijną dyrektywę w sprawie energii odnawialnej (UE) 2023/2413 (RED III). Rząd zatwierdził także strategię importu wodoru i jego pochodnych oraz projekt ustawy o funduszu specjalnym dla małych i średnich przedsiębiorstw (ERP) na 2025 r. Fundusz ma wynieść 11,7 mld euro.
01.08.2024	Bruksela/Berlin	W życie weszło europejskie rozporządzenie w sprawie sztucznej inteligencji. Vacatio legis w odniesieniu do nowego prawa wynosi 24 miesiące, a w przypadku zakazanych praktyk użycia sztucznej inteligencji 6 miesięcy.

03.08.2024	Berlin	Ministerstwo Gospodarki zmieniło zasady doradztwa energetycznego. Ze względu na duże zainteresowanie obniżono kryterium udziału do poziomu 50% dopłaty na ten cel (zamiast wcześniejszych 80%).
13.08.2024	Bruksela/Singapur	Zakończono negocjacje w sprawie umowy o handlu cyfrowym między UE a Singapurem. Szacuje się, że 50% wymiany usług pomiędzy Niemcami a Singapurem ma charakter cyfrowy.
19.08.2024	Berlin	Mandy Pastohr została mianowana na stanowisko prezesa Federalnego Urzędu ds. Ekonomii i Kontroli Eksportu (BAFA). Jest pierwszą kobietą pełniącą tę funkcję.
20.08.2024	Bruksela/Drezno	KE udzieliła zgody na pomoc państwa dla inwestycji tajwańskiego producenta chipów TSMC i niemieckich partnerów projektu, którymi są Bosch, Infineon i NXP. Środki mają wynieść 5 mld euro, a sama fabryka półprzewodników zostać ukończona do 2027 r.
23.08.2024	Berlin	Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu przyjęło wytyczne dotyczące finansowania dekarbonizacji małych i średnich przedsiębiorstw, które mogą ubiegać się o 0,5 mln euro na zmniejszenie emisji CO ₂ . Program ma trwać do 2030 r.
30.08.2024	Berlin	Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu ogłosiło nabór wniosków w ramach Federalnego Funduszu na rzecz Przemysłu i Ochrony Klimatu (BIK), który ma wynieść 1 mld euro do 2030 r.